

PALEONTOLOGIA KREDA

Materiały edukacyjne
Centrum Edukacji Przyrodniczej UJ

foto: CC BY 4.0: Fred Wieram, 2016

PALEONTOLOGIA KREDA

Dinozaury to ikona mezozoiku, a kreda to okres ich największego **rozwoju**, ale także i spektakularnego **upadku**.

W kredzie osiągnęły swoje największe zróżnicowanie, by wraz z jej końcem niespodziewanie zniknąć z powierzchni Ziemi, pozostawiając po sobie jedynie ptaki.

PALEONTOLOGIA KREDA

To przecież w kredzie żyły jedne z największych zauropodów - **tytanozaury**. Pojawiły się też nowe grupy tych gadów, takie jak **neoceratopsy**, **ankylozaury**, **hadrozaury** czy **pachycefalozaury**.

Wiele dla poznania świata kredowych dinozaurów i ssaków wniosły polsko-mongolskie wyprawy paleontologiczne na pustynię Gobi, prowadzone w latach 60-tych i 70-tych ubiegłego wieku.

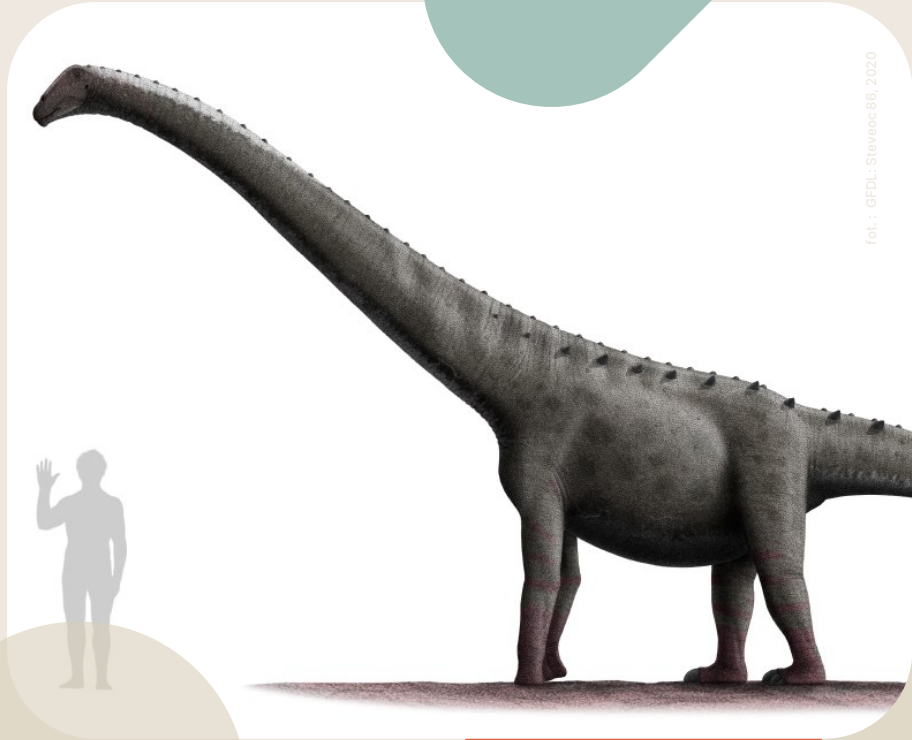

foto: GFDL, Stevenc86, 2020

CENTRUM EDUKACJI PRZYRODNICZEJ UJ

cep.uj.edu.pl | 506 418 849 | cep@uj.edu.pl

PALEONTOLOGIA KREDA

W kredzie pojawiły się rośliny **okrytozalążkowe**, owady społeczne, motyle i współczesne grupy **łuskonośnych** (np. węże i jaszczurki) typowe dla kenozoiku.

Mówi się nawet, że kreda leży na pograniczu mezozoiku i kenozoiku. Te ogromne zmiany na lądach nazwano **kredową rewolucją lądową**.

Z kolei w morzach nastąpiła ekspansja nowych grup **planktonicznych mikroorganizmów** (otwornice planktoniczne, okrzemki, bruzdnice czy nanoplankton wapienny), jak również nowych grup drapieżników wśród morskich gadów i ryb kostnych.

Zmiany te określane są jako **mezozoiczna rewolucja morska**.

foto: CC BY-SA 3.0: Ballista, 2006

PALEONTOLOGIA KREDA

W kredzie rozwinęły się także linie ewolucyjne prowadzące do współczesnych ssaków - niższych (Metatheria) oraz wyższych (Eutheria).

Za ssaki niższe uważa się współczesne torbacze i wymarłe taksony pokrewne, z kolei ssaki wyższe to współczesne łożyskowce wraz z wymarłymi, pokrewnymi formami.

PALEONTOLOGIA KREDA

Wskażanie **najstarszego ssaka** jest dość trudne granica pomiędzy triasowymi **cynodontami** a pierwszymi ssakami pozostaje niejednoznaczna.

Powodem tego jest szereg stopniowych zmian w budowie szkieletu, głównie czaszki i uzębienia, znajdujących w materiale kopalnym.

Z pewnością można jednak powiedzieć, że ssaki występowały w późnym triasie, gdyż za ich przedstawicieli uznaje się skamieniałości morganukodona i megazostrodon, pochodzące z osadów tego wieku.

Oba te zwierzęta były **stałocieplnymi**, zręcznymi **owadożercami** wielkości ryjówki, prowadzącymi **nocny tryb życia**.

PALEONTOLOGIA KREDA

W jurze nastąpił rozwój ssaków reprezentowanych przez grupę **wieloguzkowców**, która przetrwała wymieranie kreda-paleogen.

Za pierwszego przedstawiciela **Eutheria** przyjęto się uważać znalezione w osadach dolnej kredy skamieniałości *Eomaia scansoria* (eomaia=**pramatka**).

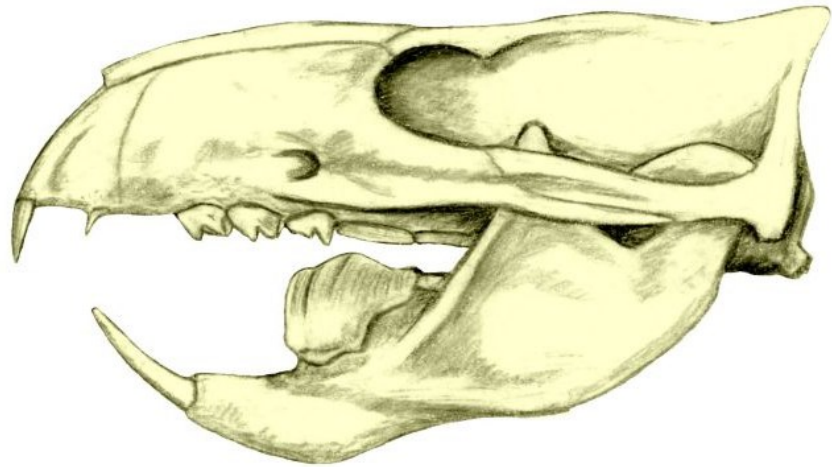

foto: CC BY 3.0: Nobu Tamura, 2007

fol. : CC SA 1.0; Dinguy2, 2006

PALEONTOLOGIA KREDA

Jednak w 2011 roku opisano nowy gatunek *Juramaia sinensis* pochodzący z osadów górnej jury, który na podstawie dobrze zachowanego uzębienia zaliczono do **ssaków wyższych**.

Juramaja była rozmiarów myszki, ważyła ok. 15 gramów i prawdopodobnie wspinała się po gałęziach w poszukiwaniu owadów.

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ O HISTORII ŻYCIA NA ZIEMI
W CENTRUM EDUKACJI PRZYRODNICZEJ UJ

ZAPRASZAMY!

cep@uj.edu.pl | +48 506 418 849

<http://cep.uj.edu.pl>

